

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl dokumento „Igdžių, kurių Europai reikia siekiant sukurti sąžiningesnę, darnesnę, tvaresnę, labiau skaitmeninę ir atsparesnę visuomenę, skatinimas – remiantis švietimu ir mokymu bei žvelgiant iš visą gyvenimą trunkančio mokymosi perspektyvos“

(tiriamoji nuomonė ES Tarybai pirmininkaujančios Portugalijos prašymu)

(2021/C 286/06)

Pranešėja **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Tarybai pirmininkaujančios Portugalijos prašymas	2020 10 26 raštas
Teisinis pagrindas	SESV 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2021 4 16
Priimta plenarinėje sesijoje	2021 4 27
Plenarinės sesijos Nr.	560
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	219 / 1 / 1

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pabrėžia, kad svarbu veiksmingai išnaudoti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP) ir kitas investicijas, skirtas ekonomikos augimui ir atspariai visuomenei, įgyvendinant **skaitmeninę ir žaliąją pertvarką**, remti, gerinant švietimo ir mokymo (sistemų, institucijų ir programų) kokybę ir įtraukumą, siekiant reaguoti į bet kokio amžiaus besimokančių asmenų poreikius ir jų mokymosi etapus, parengti juos gyvenimui ir darbui bei užtikrinti, kad visi darbuotojai ir vis daugiau asmenų, kurie prarado darbą, ypač moterų, turėtų galimybę mokytis. Tai taip pat leis apsaugoti laisvą darbuotojų ir paslaugų judėjimą bei užtikrinti, kad **įmonės** būtų gerai pasirengusios valdyti pokyčius savo sektoriuose, ir užpildyti igdžių spragas, su kuriomis jos susiduria vykstant skaitmeninei ir žaliajai pramonės pertvarkai.

1.2. EESRK rekomenduoja **kiekvienai valstybei narei nustatyti pasiekiamus ilgalaikius tikslus ir įdiegti nuolatinę stebėsenos sistemą, veikiančią Europos švietimo erdvėje (EŠE)**, siekiant visiems užtikrinti aukštos kokybės ir įtraukų švietimą ir mokymą bei mokymąsi visą gyvenimą ir užtikrinti, kad visi turėtų žinių, igdžių, gebėjimų ir laikytųsi nuostatų, kurių reikia tam, kad Europoje būtų sukurta sąžiningesnė, darnesnė, tvaresnė, labiau skaitmeninė ir atsparesnė visuomenė.

1.3. EESRK nurodo, kad **švietimo ir mokymo sistemų demokratinis valdymas**, pavyzdžiui, vykdam **socialinį dialogą**, kitoje ES strateginėje programoje yra esminė sėkmingos politikos formavimo ir įgyvendinimo ES ir nacionaliniu lygmenimis priemonė. Jis turi būti apsaugotas, sustiprintas ir turi apimti prasmingą konsultavimąsi su organizuota pilietine visuomene.

1.4. EESRK rekomenduoja, kad kiekviena būsima „**Atvirojo koordinavimo metodo darbo grupė**“ pristatytų politikos rezultatus ir, pageidautina, politikos rekomendacijas Švietimo tarybai aptarti. Darbo grupių rezultatus reikėtų paskelbti, veiksmingai įgyvendinti ir užtikrinti, kad jie būtų matomi atitinkamu politikos formavimo lygmeniu ir tarp specialistų ES ir nacionaliniu lygmenimis; todėl svarbu, kad tarp šių grupių narių būtų įtraukiami atitinkami socialiniai partneriai ir suinteresuotieji subjektai, aktyviai dalyvaujantys formuojant švietimo politiką, taip pat kiekvienos šalies mokyklų vadovų, mokytojų ir besimokančiųjų atstovai.

1.5. Kad būtų įvykdyti Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane, Tarybos rezoliucijoje dėl Europos aplinkos agentūros (2020 m.), Tarybos rekomendacijoje dėl profesinio švietimo ir mokymo ir Osnabriuko deklaracijoje nustatyti **rodikliai, lyginamieji standartai ir tikslai**, EESRK siūlo **atlikti papildomą tyrimą ir poveikio vertinimą, siekiant pakoreguoti rodiklius ir įtraukti kitus būtinuosius rodiklius**, kurie padeda šalims gerinti jų ataskaitas dėl šių rekomendacijų įgyvendinimo, nes visapusiškas COVID-19 krizės poveikis švietimo sistemoms, besimokantiesiems ir mokytojams dar nėra aiškus. Remiantis rodikliais turėtų būti skatinama imtis priemonių, kuriomis būtų remiami socialiai ir

ekonomiškai nepalankioje padėtyje esantys studentai ir besimokantys asmenys, taip pat žmonės su negalia, ir įgyvendinamos bendros socialinės ir švietimo politikos kryptys nacionaliniu lygmeniu. Apie pasiekimus, susijusius su lyginamaisiais standartais ir rodikliais, turėtų būti pranešama po konsultacijų su atitinkamais socialiniais partneriais ir suinteresuotaisiais subjektais ES, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis.

1.6. EESRK siūlo tęsti labai svarbų darbą, kuris vyksta **pirmininkaujančios valstybės narės organizuojamuose neformaliuose bendradarbiavimo švietimo srities susitikimuose** (bendrojo ugdymo generalinių direktorių, profesinio rengimo ir mokymo generalinių direktorių ir aukštųjų mokyklų generalinių direktorių) ⁽¹⁾, ieškant šių sektorių sinergijos ir didinant matomumą, įsitraukiant atitinkamiems socialiniams partneriams iš kiekvienos ES šalies ir konsultuojantis su atitinkamomis pilietinės visuomenės organizacijomis, vadovaujantis Profesinio rengimo ir mokymo patariamojo komiteto pavyzdžiu. EESRK taip pat rekomenduoja susieti ES ir nacionalinės/regioninės politikos kryptis, atsižvelgiant į veiksmingą ministerijų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės partnerystę ir valdymą.

1.7. EESRK ragina veiksmingai įgyvendinti pirmąjį Europos socialinių teisių ramsčio principą Europos ir nacionaliniu lygmenimis pagal **Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo veiksmų planą**, kuris turi būti priimtas 2021 m. socialinių reikalų aukščiausiojo lygio susitikime, visapusiškai dalyvaujant atitinkamiems socialiniams partneriams ir pilietinės visuomenės organizacijoms, ir pasinaudojant tvarių viešųjų investicijų ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) parama.

1.8. EESRK atkreipia dėmesį į holistinę požiūrį į švietimą ir mokymą ir tai, kaip svarbu tokią požiūrį taikyti įgyvendinant naujausias ES iniciatyvas švietimo (Europos švietimo erdvė), profesinio rengimo ir mokymo (rekomendacija dėl profesinio rengimo ir mokymo), įgūdžių (Europos įgūdžių darbotvarkė), jaunimo švietimo („Tiltas į darbo rinką“) ir skaitmeninių įgūdžių srityse (2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų planas), užtikrinant, kad jomis būtų prisidedama prie darbuotojų perkvalifikavimo ir jų kvalifikacijos kėlimo, kad darbo rinkoje jie galėtų sklandžiai pereiti iš vienos darbo vietos į kitą, o žemos kvalifikacijos suaugusiesiems reikia padėti įsidarbinti ir įgauti verslumo įgūdžių, taip pat padėti įmonėms, kad jos neatsilikėtų nuo pasaulinių inovacijų ir išlaikytų konkurencingumą.

1.9. EESRK pabrėžia, kad įgyvendinant 2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų planą, būtina užtikrinti veiksmingą socialinį dialogą ir konsultavimąsi su suinteresuotaisiais subjektais, darbo teisių paisymą ir vykdymą, darbuotojų informavimą, konsultavimąsi ir dalyvavimą ugdant skaitmeninius ir verslumo įgūdžius, be kita ko, profesinio rengimo ir mokymo, suaugusiųjų mokymo ir darbuotojų mokymo srityse, siekiant sumažinti įgūdžių spragas, su kuriomis susiduria įmonės. Atsižvelgdamas į Audito Rūmų ataskaitą ir turint omeny tai, kad norima pasiekti Europos Komisijos nustatytą tikslą padidinti 16–74 metų amžiaus asmenų, turinčių pagrindinių skaitmeninių įgūdžių, dalį nuo 56 proc. 2019 m. iki 70 proc. 2025 m., EESRK ragina skirti konkrečias sumas būsimose ES programose, apibrėžti potikslis ir etapus ir nuosekliai vertinti skaitmeninius įgūdžius nuolat ir greitai kintančioje skaitmeninėje aplinkoje.

1.10. EESRK ragina valstybes nares užtikrinti veiksmingą paramą darbuotojams ir bedarbiams, kuriems sunku gauti kokybiškas ir įtraukias suaugusiųjų švietimo ir mokymo paslaugas, **užtikrinant tikslinį finansavimą tiems, kuriems to reikia**, pavyzdžiui, bedarbiams, pagal nestandartines sutartis dirbantiems darbuotojams, žemos kvalifikacijos darbuotojams, neįgaliesiems, vyresnio amžiaus piliečiams ir socialiai ir ekonomiškai nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, kartu atsižvelgiant į lyčių aspektą.

1.11. EESRK siūlo kovoti su didėjančia nelygybe mokyklose ir platesniuose visuomenės sluoksniuose ir imtis įgyvendinti bendras socialinės ir švietimo politikos kryptis nacionaliniu lygmeniu. EESRK siūlo surengti **bendrą švietimo ir socialinių reikalų ministrų tarybos posėdį**, kuriame būtų ieškoma sprendimų, kaip spręsti švietimo nelygybės ir nevienodų galimybių gauti švietimo paslaugas ir dalyvauti mokymo programose problemą, atsiradusią dėl COVID-19 krizės.

1.12. Nors EESRK palankiai vertina naujoje rezoliucijoje dėl Europos švietimo erdvės nustatytus tikslus, jis siūlo reguliariai koreguoti EŠE rodiklius ir lyginamuosius standartus ir įtraukti kitus būtinuosius rodiklius (pvz., dėl žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų ir (arba) mokymosi apie darnų vystymąsi), apie kuriuos šalys gali lengvai pateikti ataskaitas, be kita ko, siekiant užtikrinti, kad nacionalinėmis priemonėmis būtų pakankamai remiami socialiai ir ekonomiškai nepalankioje padėtyje esantys studentai ir besimokantys asmenys.

(¹) Bendrojo ugdymo generalinių direktorių, profesinio rengimo ir mokymo generalinių direktorių ir aukštųjų mokyklų generalinių direktorių susitikimas.

1.13. EESRK pabrėžia, kad nepaprastai svarbu ugdyti visų besimokančių asmenų socialines kompetencijas žvelgiant iš visą gyvenimą trunkančio mokymosi perspektyvos ir užtikrinti, kad šių kompetencijų būtų mokoma nuo ankstyvo amžiaus ir per visą suaugusiųjų švietimo laikotarpį, ir kovoti už tolerancijos ir nediskriminavimo švietimo ir mokymo srityje principų taikymą visiems piliečiams. Pagrindinių gebėjimų, ypač socialinio jautrumo, empatijos, kultūrų dialogo, pilietiškumo įgūdžių, socialinių gebėjimų ir verslumo, įskaitant socialinį verslumą, turėtų būti mokoma visame švietimo ir mokymo procese.

1.14. EESRK ragina valstybes nares ekonomikos gaivinimo plano, priemonės „Next Generation ES“ ir kitų ES fondų, įskaitant programos „Erasmus“, ESF+ ir teisingos pertvarkos fondų lėšas naudoti veiksmingai ir nuosekliai, siekiant užtikrinti paramą švietimo ir mokymo politikai, kad būtų sukurta sąžiningesnė, darnesnė, įtraukesnė, tvaresnė, labiau skaitmeninė ir atsparesnė visuomenė.

1.15. EESRK mano, kad vykdant Europos semestrą, reikia ir toliau skatinti Vyriausybės užtikrinti tvarias viešąsias investicijas į ilgalaikius išsipareigojimus gerinti kokybę, sąžiningumą, lygybę ir socialinį įtraukumą mokyklose, sudaryti palankesnes vienodas sąlygas naudotis skaitmenine medžiaga bet kokio amžiaus besimokantiems asmenims ir užtikrinti saugų skaitmeninių technologijų naudojimą mokyklose ir kitose švietimo įstaigose.

1.16. EESRK pabrėžia, kad žinios, įgūdžiai ir gebėjimai turi būti pripažįstami ir vertinami atsižvelgiant į kiekvienos valstybės nars švietimo ir profesinius reikalavimus. Ypač svarbu užtikrinti vienodas galimybes įgyti visapusiškas kvalifikacijas, todėl EESRK ragina įgyvendinti Tarybos rekomendaciją dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimo⁽²⁾ ir Kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvenciją (Lisabonos pripažinimo konvenciją)⁽³⁾. EESRK pakartoja savo nuomonę⁽⁴⁾, kad mokymams, už kuriuos suteikiami **mikrokredencialai**, turėtų būti nustatyti ir taikomi kokybės standartai ir teikiama aiški informacija apie mokymų vertę, kad tokie mokymai būtų veiksmingai pritaikomi darbo rinkoje, kaip tolesni mokymai ir visapusiškai papildytų kvalifikaciją. Svarbu užtikrinti, kad mikrokredencialai nebūtų pernelyg reguliuojami, siekiant išsaugoti jų lankstumą atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius.

1.17. EESRK ragina vykdant veiksmingą socialinį dialogą su mokytojais EŠE įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu, siekiant gerinti mokymo kokybę skaitmeninėje erdvėje, tobulinti mokymo standartus, plėtoti kokybiškesnį ir įtraukų pradinį mokytojų rengimą ir nuolatinį profesinį tobulėjimą bei užtikrinti mokytojams tinkamas darbo sąlygas ir darbo užmokestį, kad profesija būtų patrauklesnė aukštos kvalifikacijos kandidatams.

1.18. EESRK pabrėžia, kad būtina gerbti akademinę laisvę ir institucijų savarankiškumą bei jų savivaldą prisidedant prie mokymosi visą gyvenimą ir užtikrinti tinkamas viešąsias investicijas į aukštąjį mokslą ir mokslinius tyrimus, Europos universitetų tinklų įtraukumą ir jų įvairovę Europoje gerbiant nacionalinę ir institucijų kompetencijas aukštojo mokslo srityje. EESRK ragina ir toliau su Vyriausybėmis ir atitinkamais socialiniais partneriais bei pilietinės visuomenės organizacijomis aptarinėti idėjas dėl vadinamųjų Europos mokslo laipsnio ir Europos universitetų statuto bei remti tretinio lygmens profesinio rengimo ir mokymo paslaugų kūrimą.

2. Aplinkybės

2.1. Šia nuomone prisidedama prie Tarybos diskusijų, vykstančių pirmininkaujant Portugalijai (2021 m. pirmasis pusmetis) dėl ES švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą iniciatyvų, visų pirma EŠE, Atnaujintos įgūdžių darbotvarkės ir 2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų plano, įgyvendinimo.

2.2. Didėjanti pajamų nelygybė, žmonių judumas ir visuomenės senėjimas yra tie socialiniai veiksniai, kurie daro įtaką švietimo ir mokymo politikai. Tokiu metu, kai visuomenė susiduria su ekonominiais imperatyvais, kaip antai skaitmeninė transformacija ir žiedine ekonomika, parama asmenų mokymuisi galėtų būti vienas iš sprendimų tvaresnės visuomenės link, siekiant įveikti socialinės ir ekonominės pertvarkos kliūtis ir sunkumus, taip pat skatinant mokymosi įgūdžius.

⁽²⁾ 2012/C 398/01.

⁽³⁾ The Lisbon Recognition Convention.

⁽⁴⁾ OL C 10, 2021 1 11, p. 40.

2.3. 2017 m. lapkričio 17 d. Geteborge vykusiame aukščiausiojo lygio susitikime ES šalių vadovai susitiko tam, kad pasirašytų dokumentą dėl Europos socialinių teisių ramsčio ir tuomet pradėjo savo pirmąsias diskusijas dėl vadinamosios Europos švietimo erdvės⁽⁵⁾ sukūrimo; po to, nuo 2018 iki 2020 m., buvo pateikti keli nauji pasiūlymai šia tema, kol galiausiai 2021 m. vasario mėn. buvo priimta nauja Tarybos rezoliucija. Inicatyva siejama su pirmuoju Socialinių teisių ramsčio principu, pagal kurį „kiekvienas turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išsaugoti ir įgyti kompetenciją, leidžiančią visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai įveikti permainas darbo rinkoje“, ir ketvirtojo principo teisėmis, įskaitant teisę į paramą mokantis ir persikvalifikuojant, ypač jaunimo galimybes tęsti mokymosi, pameistrystės programas ir stažuotes.

2.4. 2020 m. liepos 1 d. EK paskelbė savo naują politikos dokumentų rinkinį, įskaitant komunikatą dėl *Europos įgūdžių darbotvarkės, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo*⁽⁶⁾, pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl *Profesinio rengimo ir mokymo*⁽⁷⁾ ir komunikatą⁽⁸⁾ ir pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos⁽⁹⁾ *Jaunimo užimtumo rėmimas. Tiltas jaunai kartai į darbo rinką*. Šie politikos dokumentai susiejo mokymąsi visą gyvenimą, kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą su EŠE įgyvendinimu ir sukūrimu. EESRK tęsė šias iniciatyvas ir 2020 m. priėmė nuomonės dėl Atnaujintos įgūdžių darbotvarkės⁽¹⁰⁾, Sustiprintos Jaunimo garantijų iniciatyvos⁽¹¹⁾ ir dokumento „ES strategijos, skirtos visų žaliesiems įgūdžiams ir kompetencijoms sustiprinti, kūrimas“⁽¹²⁾.

2.5. Savo nuomonėje „Grįžimas prie „naudojimo vertės“: naujos perspektyvos ir iššūkiai Europos gamintojams ir paslaugų teikėjams“⁽¹³⁾ (2019 m.) EESRK išreiškė nuomonę, kad novatoriškų, itin specializuotų produktų, atitinkančių klientų poreikius, taip pat socialinio ir ekologinio tvarumo reikalavimus, tiekimas ir tokių pat paslaugų teikimas gali tapti šiuolaikinės Europos konkurencingumo politikos esminiu aspektu ir pagrindu. Todėl Komitetas rekomenduoja imtis politinių intervencinių veiksmų atitinkamoms švietimo ir mokymo paslaugoms gerinti.

2.6. 2020 m. rugsėjo 30 d. EK paskelbė Komunikatą dėl *Europos švietimo erdvės sukūrimo iki 2025 m.*⁽¹⁴⁾, kuriame daugiausia dėmesio skiriama šešioms sritims: **kokybei, įtraukumui ir lyčių lygybei, žaliajai ir skaitmeninei pertvarkoms, mokytojams ir instruktoriams, aukštojo mokslo ir geopolitikos aspektams**. ES Švietimo taryba 2020 m. lapkričio 30 d. pabrėžė, kad svarbu užtikrinti nacionalines švietimo srities kompetencijas ir pagarbą kultūrų bei švietimo sistemų įvairovei, ir suabejojo dėl „Europos švietimo erdvės valdymo mechanizmo ir Sąjungos lygmens tikslų, kuriuos siūloma pasiekti iki 2030 m.“⁽¹⁵⁾.

2.7. Papildant ankstesnes politikos iniciatyvas, po to, kai buvo paskelbtas EK komunikatas dėl *2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų plano. Švietimo ir mokymo pritaikymas prie skaitmeninio amžiaus*⁽¹⁶⁾, paskelbtos Tarybos išvados, kuriose pabrėžiama, kad skaitmeninis švietimas turėtų „koncentruotis į besimokančiuosius ir turėtų padėti visiems asmenims bei piliečiams tobulėti asmeniškai ir ugdyti savo įgūdžius užtikrintai, laisvai ir atsakingai“⁽¹⁷⁾.

3. Bendrosios pastabos

3.1. COVID-19 pandemija pastūmėjo Europos ekonomiką į didelio masto nuosmukį, o nedarbo lygis dėl precedento neturinio ekonomikos nuosmukio ir sunkumų, kuriuos dėl krizės patiria įmonės, nuolat didėja. Nepaisant to, kad plačiai taikomos Europos ir nacionalinėmis priemonėmis remiamos darbo vietų išsaugojimo sistemos, prognozuojama, kad nedarbo lygis ES padidės nuo 6,7 proc. 2019 m. iki 7,7 proc. 2020 m. ir iki 8,6 proc. 2021 m., o 2022 m. sumažės iki maždaug 8 proc. (Eurostatas, 2020 m. lapkričio 5 d.). Dėl didelio COVID-19 krizės sukulto nedarbo lygio, didėja Europos darbo jėgos įgūdžių, kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo poreikis, vykstant **skaitmeninei ir žaliajai** pramonės **pertvarkai**. Veiksminga ES politika turi remti ekonomikos augimą ir atsparios visuomenės kūrimą.

⁽⁵⁾ COM/2017/673 final.

⁽⁶⁾ COM/2020/274 final.

⁽⁷⁾ COM/2020/275 final.

⁽⁸⁾ COM/2020/276 final.

⁽⁹⁾ COM/2020/277 final.

⁽¹⁰⁾ OL C 10, 2021 1 11, p. 40.

⁽¹¹⁾ OL C 10, 11.1.2021, p. 48.

⁽¹²⁾ OL C 56, 2021 2 16, p. 1.

⁽¹³⁾ OL C 97, 2020 3 24, p. 27.

⁽¹⁴⁾ COM/2020/625 final.

⁽¹⁵⁾ 2020 m. lapkričio 30 d. Švietimo ministrų vaizdo konferencija. Pagrindiniai rezultatai: <https://www.consilium.europa.eu/lt/meetings/eyscs/2020/11/30/education/#>.

⁽¹⁶⁾ COM/2020/624 final.

⁽¹⁷⁾ 2020/C 415/10.

3.2. COVID-19 krizė taip pat paspartino **skaitmeninę pertvarką švietimo, darbo ir kasdienio gyvenimo srityse**. EESRK nuomonėje dėl atnaujintos įgūdžių darbotvarkės pabrėžiama, kad „vykdant teisingą pertvarką ir atsivėlgiant į **demografinius pokyčius**, visi europiečiai turėtų turėti teisę į kokybišką ir įtraukų mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą. Pabrėžiame, kad reikia spręsti **menko išsilavinimo** problemą, kuri pagilėjo per COVID-19 krizę dėl nevienodų galimybių gauti švietimo paslaugas ir dalyvauti mokymo programose.“⁽¹⁸⁾ Ugdant žinias, įgūdžius ir kompetencijas, turi būti ne tik tenkinami darbo rinkos poreikiai ir viso kokybe grindžiamo konkurencingumo perspektyvos, bet taip pat prisidedama prie besimokančių asmenų rengimo būti aktyviais, demokratiškais piliečiais ir padėti sumažinti socialinę nelygybę ir spręsti nevienodų mokymosi galimybių problemas. Tuo tikslu, be būtinybės užtikrinti ES piliečių skaitmeninių įgūdžių gerinimą, skaitmeninių žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumas yra būtinas, siekiant užtikrinti piliečių gebėjimą orientuotis sudėtingame šiandienos pasaulyje.

3.3. Labai svarbu, kad ES ir nacionalinio lygmens politikos priemonėmis būtų užtikrinama, jog **švietimas ir mokymas – tai žmogaus teisė ir viešoji gėrybė**, kad būtų gerbiama Europos kultūros įvairovė ir būtų užtikrinama, kad švietimo ir mokymo politika yra **nacionalinė kompetencija**. Vykdamas ES ir nacionalinio lygmens politiką, reikia imtis veiksmingų priemonių *Jungtinių Tautų (JT) Darmaus vystymosi darbotvarkėi iki 2030 m.* ir *Europos socialinių teisių ramsčiui* įgyvendinti, siekiant kokybiško, veiksmingo ir įtraukaus švietimo ir mokymo kiekvienam žmogui kiekvienoje Europos šalyje, į **Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimo veiksmų planą** įtraukiant visas valstybes nares, socialinius partnerius ir pilietinės visuomenės organizacijas.

3.4. Labai svarbu, kad vykdamas EŠE politiką, būtų siekiama stiprinti **tolesnį ES šalių politinį bendradarbiavimą ir toliau teikti mokymosi platformą** ministerijoms, švietimo socialiniams partneriams ir atitinkamiems pilietinės visuomenės suinteresuotiesiems subjektams. Įgyvendinant veiksmingą valdymą, reikia užtikrinti, kad nuosekli švietimo ir mokymo politika būtų taikoma kiekviename švietimo sektoriuje, pradedant ankstyvuoju ugdymu ir baigiant suaugusiųjų mokymusi, įskaitant visų amžiaus grupių profesinį rengimą, o ES ir nacionalinė ir (arba) regioninė politika būtų susieta, siekiant veiksmingos ministerijų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės partnerystės trišalės politikos grupės.

3.5. EESRK remiasi savo nuomone „*Tvarus mokymosi visą gyvenimą ir įgūdžių ugdymo finansavimas atsivėlgiant į kvalifikuotos darbo jėgos trūkumą*“⁽¹⁹⁾ ir pabrėžia, kad tvarios viešosios investicijos į švietimą ir mokymą ir veiksmingos privačios investicijos į visų amžiaus grupių profesinį mokymą ir švietimą yra būtina sąlyga, siekiant sėkmingo politikos priemonių, skirtų visų amžiaus grupių besimokančių asmenų socialiniam ir ekonominiam išitraukimui užtikrinti, įgyvendinimo, ir parama įmonėms. Todėl svarbu, kad **ekonomikos gaivinimo plano, priemonės „Next Generation ES“** ir kitų **ES fondų** (pavyzdžiui, ESF+, teisingos pertvarkos fondų) lėšos būtų naudojamos veiksmingai ir nuosekliai, siekiant užtikrinti paramą švietimo ir mokymo politikai, vykdamas **Europos semestrą**.

3.6. Kadangi kelių Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“) **rodiklių ir lyginamųjų standartų** pasiekti nepavyko, EESRK palankiai vertina tai, kad daug rodiklių buvo sustiprinta EŠE iniciatyvoje. Vis dėlto šie rodikliai kelia daug sunkumų ir jiems pasiekti reikia finansinio Vyriausybės išpareigojimo. Taip pat labai svarbu patikslinti terminus, kurie kiekvienoje šalyje vartojami rodikliams apibrėžti, o švietimą tvarios aplinkos srityje stiprinti kaip lyginamąjį standartą.

3.7. Įvykus COVID-19 krizei, tapo aišku, kad mokyklos yra būtinos, kad mokiniai galėtų plėtoti savo **socialinius gebėjimus**. Studentai turėtų būti mokomi tobulinti šiuos gebėjimus visą gyvenimą, mokydamiesi mokyti ir aktyviai dalyvauti visuomenėje, mokydamiesi apie skirtingas kultūras, kalbas ir judumą, gerindami žinias menų srityje ir pan. Šie gebėjimai ypač svarbūs, nes daugelis istorijos pavyzdžių rodo, kad ekonomikos ir finansų krizės prisideda prie didėjančios radikalizmo tendencijos. Todėl EESRK norėtų pabrėžti, kaip svarbu imtis veiksmų toliau įgyvendinti *Deklaraciją dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo vertybių skatinimo pasitelkiant švietimą* (2015 m.)⁽²⁰⁾, pritaikant ją visų amžiaus grupių besimokantiems asmenims.

⁽¹⁸⁾ OL C 10, 2021 1 11, p. 40.

⁽¹⁹⁾ OL C 232, 2020 7 14, p. 8.

⁽²⁰⁾ Paryžiaus deklaracija (2015 m.).

3.8. Tam, kad būtų gerinami kiekvieno Europos žmogaus **žalieji igūdžiai, gebėjimai** ir požiūris, ES valstybės narės aplinkosaugos politiką turi susieti su švietimo politika ir parengti nacionalines žaliųjų igūdžių ir gebėjimų strategijas. EESRK pažymi⁽²¹⁾, kad ES lygmeniu būtų galima nustatyti rodiklius ir lyginamuosius standartus sąmoningumo klimato kaitos, atsakomybės aplinkos požiūriu ir darnaus vystymosi srityse, siekiant padėti šalims į mokymo nuo ankstyvo amžiaus, be kita ko, į suaugusiųjų mokymosi, ir vėlesnes programas įtraukti žaliuosius igūdžius ir gebėjimus, kurie apimtų pakeičiančio švietimo požiūrį ir būtų mokymosi visą gyvenimą dalis.

3.9. EESRK palankiai vertina tai, kad **2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų plane** didžiausias dėmesys skiriamas vienodoms galimybėms naudotis skaitmeninėmis priemonėmis, internetu, taip pat skaitmeninės kompetencijos ir igūdžių ugdymui, visų pirma tai taikytina moterims, dirbančioms STEM (mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos) ir IT srityse. Įgyvendinant veiksmingas **nacionalinio ir įmonių lygmens igūdžių ir skaitmeninio strategijas**, darbuotojams būtų užtikrinamas aktualių ir aukštos kokybės mokymų teikimas. Svarbu, kad įmonės taip pat gautų paramą, skirtą jų darbuotojų kvalifikacijai kelti ir perkvalifikavimui užtikrinti, visų pirma, skaitmenizuojant jų darbo vietas. Tai taip pat atitinka žaliają pramonės pertvarką, turint omenyje produktus ir procesus, kuri yra būtina sąlyga Europos verslumui skatinti ir tuo pačiu yra jo galimybė.

3.10. Būtina paisyti **visapusiškų kvalifikacijų**. Kalbant apie siekį iki 2025 m. užtikrinti **automatinį tarpusavio pripažinimą**, EESRK pabrėžia, kad žinios, igūdžiai ir gebėjimai turi būti pripažįstami ir patvirtinami atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės švietimo ir profesinius reikalavimus, o studentams ir besimokantiems asmenims turi būti suteiktos geresnės galimybės susipažinti su atnaujinta informacija apie pripažinimo procesą. Tuo tikslu reikia stiprinti Tarybos rekomendacijos dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimo⁽²²⁾ ir Kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvencijos⁽²³⁾ įgyvendinimą, siekiant remti visiems prieinamą mokymąsi visą gyvenimą.

3.11. EESRK palankiai vertina 2021–2027 m. Skaitmeninio švietimo veiksmų plano iniciatyvą sukurti **Europos skaitmeninės medžiagos ir kursų mainų platformą**. Labai svarbu naudotojams teikti visapusišką informaciją apie tai, ar, išklausus kursus, bus suteikiamos visapusiškos, ar dalinės kvalifikacijos arba mikrokredencialai, taip pat apie tai, kas patvirtina ir užtikrina nuotolinio mokymo kursų kokybę, kaip ir ar tie kursai bus pripažįstami ir kaip jie galėtų papildyti visapusiškas kvalifikacijas. Būtų svarbu išvardyti šiuos kursus „Europass“ portale ir griežtai paisyti nuotolinio mokymo medžiagos autorių teisių ir nuosavybės teisių, taip pat atsižvelgti į atitinkamų nuotolinio mokymo kursų kokybę ir aktualumą.

3.12. **Mokytojai** atlieka pagrindinį vaidmenį, teikdami kokybišką švietimą ir mokymą, vis dėlto, anot EBPO, mažiau nei kas penktas mokytojas mano, kad jų profesija yra vertinama visuomenėje⁽²⁴⁾, bet mokytojo profesija yra vidutiniškai 11 proc. mažiau apmokama palyginti su kitais specialistais, turinčiais aukštąjį išsilavinimą⁽²⁵⁾. Europos švietimo erdvėje turi būti teikiama veiksminga parama mokytojams, instruktoriams ir kitiems švietimo srities darbuotojams, kad jie galėtų įveikti neigiamus COVID-19 sukeltos krizės padarinius.

3.13. Visose Bolonijos proceso šalyse reikia remti dalyvaujančių **Europos universitetų** institucijų, studentų ir dėstytojų tinklų įtraukimą ir įvairovę, kartu gerbiant ir saugant nacionalines ir institucines aukštojo mokslo kompetencijas.

Briuselis, 2021 m. balandžio 27 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG

⁽²¹⁾ OL C 56, 2021 2 16, p. 1.

⁽²²⁾ 2012/C 398/01.

⁽²³⁾ Kvalifikacijų, susijusių su aukštuoju mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvencija.

⁽²⁴⁾ TALIS – EBPO tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas, 2018 m.

⁽²⁵⁾ OECD Education at a Glance 2020 OECD iLibrary | Introduction: The indicators and their framework (oecd-ilibrary.org).